

Filosofie Cultură Voluntariat

Noua Acropolă

O PRIVIRE FILOSOFICĂ ASUPRA LUMII

numărul 7, octombrie 2022

**Nu există nimic mai
presus de adevăr**

Academia platonică

Ganesha

**Giordano Bruno
Despre „fervorile eroice”**

**Pe urmele misterioasei
civilizații minoice**

Cuprins

- 3 Editorial
- 6 Nu există nimic mai presus de adevăr
- 8 Academia platonică
- 12 Giordano Bruno. Despre „fervorile eroice”
- 18 Interviu cu Președintele Internațional al Organizației Noua Acropolă
- 20 Pe urmele misterioasei civilizații minoice
- 26 Ganesha, zeul cu cap de elefant
- 28 Templul lui Isis din Philae
- 30 Coloanele egiptene și semnificațiile lor
- 32 Florica Musicescu

Noua Acropolă Arad

str. Ion Georgescu (Sebeșului) nr. 6, ap. 16, Arad
+40 744 781 989

na-arad@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–21:00, sâmbătă 16:00–19:00

Noua Acropolă București

str. Atanasie Demostene nr. 7, sector 5, București
+40 31 405 2024, +40 723 332 633

na-bucuresti@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Cluj-Napoca

str. Crișan nr. 37, Cluj-Napoca
+40 740 066 658

na-cluj@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Constanța

str. General Manu nr. 24, Constanța
+40 744 525 651, +40 341 730 383

na-constant@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–22:00, weekend 10:00–15:00

Noua Acropolă Iași

str. Nicolae Iorga nr. 51, sc. B, ap. 1, Iași
+40 741 394 303

na-iasi@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Oradea

str. Republicii nr. 64, Oradea
+40 755 292 542

na-oradea@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Timișoara

str. Gheorghe Lazăr nr. 5, et. 2, ap. 17, Timișoara
+40 744 781 989

na-timisoara@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–21:00, sâmbătă 16:00–19:00

Editor Noua Acropolă România

Director Ivo Ivanovici

Redacție Sonia Ivanovici
Corina Munteanu

*Distribuție și
relații cu publicul* Mihaela Brătuianu

*Tehno-redactare și
grafică* Florin Ganea
Ernest Ștefan-Matyus
Mihaela Brătuianu
Paula Dron

Adresă de contact na-bucuresti@noua-acropola.ro

Despre eroism
Delia Steinberg Guzmán

La Fortezza — Sandro Botticelli (1445–1510)
Cele șapte virtuți, Galeria Uffizi, Florența
Foto: artvee.com

În loc de textul editorial cu care ne-am obișnuit, în acest număr al revistei prezentăm câteva fragmente din volumul în curs de apariție în traducere românească *Drumul către victorie*, semnat de prof. Delia Steinberg Guzmán. Credem că este un adevărat regal pentru cititorii noștri. (Editorul)

Ce înseamnă eroismul?

Înseamnă să pornim într-o lungă călătorie cu scopul de a afla cine suntem.

Toți ... dorim să știm adevărul despre noi.

„Cine sunt?” este întrebarea care impulsionează înaintarea pe drumul uman și, mai mult decât atât, pe cărarea eroismului. Această întrebare aduce cu sine și necesitatea de a cunoaște *de unde vin și încotro mă îndrept*. Sunt trei aspecte ale identității.

Identitatea ... înseamnă să ne întâlnim cu noi înșine. Nu căutăm umbra așternută în lume, ci realitatea care a proiectat umbra. Azi, ieri și mâine.

A ne recunoaște înseamnă a ști cine suntem, fără măști false...

Eroismul înseamnă să știm ce se așteaptă de la noi.

Oricât de exigent ar părea, se așteaptă să ieșim victorioși în propriile probe. Aceasta este esența ființei eroice, aceasta este fapta eroică care se așteaptă de la noi.

Cine o așteaptă? Noi înșine, destinul, viața care ne călăuzește cu neobosită răbdare și bunătate, „orfanii-fără-de-număr”, toți acei oameni pierduți și neajutorați în fața vicisitudinilor existenței...

Toți putem fi eroi. Este nevoie doar de timp și astfel vom putea reuși.

Călătoria eroului

Toți eroii sunt mari călători. Unii străbat trasee mari interioare fără să se miște din loc. Alții parcurg foarte lungi drumuri exterioare pentru a ajunge la țintă.

Eroul nu iese în căutarea pământurilor noi și nici a noilor lumi, dornic să exploreze și să posede lucrurile apropiate sau îndepărtate; el știe că mai întâi, trebuie să iasă victorios în căutarea și cucerirea de sine.

Căile pot părea multe și variate, dar ținta rămâne întotdeauna aceeași: cucerirea interioară prin depășirea probelor; stăpânirea de sine pentru a putea sluji celorlalți.

Drumul nu este nici lung, nici scurt. Este un drum potrivit pentru ca eroul să-și cucerească condiția superioară, pentru ca nicio dependență să nu-l mai tragă înapoi în uitare și să-și piardă memoria din cauza erorii comise. Capătul drumului nu se vede, nici sfârșitul timpului.

Eroul străbate timpul cu o conștiință constant reînnoită... Victoria sa principală este să nu se oprească vreodată...

El urmează cursul timpului și trăiește după ritmul inimii nevăzute a istoriei.

Eroul nu se împotrivește timpului. De aceea nu îmbătrânește. Este pururi tânăr... Este pururi viu...

Când viitorul erou întreprinde prima sa călătorie, înaintea sa se întinde întregul drum, cu toate probele pe care încă nu le-a încercat. Intuiește că drumul va fi complicat, dar înainte de a trăi primele experiențe, nu știe cu certitudine acest lucru.

Călătorul este cel mai important.

Deși în călătoria sa există locuri de odihnă, drumul nu se termină niciodată. În fiecare loc de oprire călătorul își valorifică experiențele. Examinează probele prin care a trecut, dar și pe acelea pe care va trebui să le reia. Își refacelucrurile personale, își recuperează energiile, recâștigă bucuria după ce au trecut supărările și pornește din nou în luptă.

Pe măsură ce trece timpul, călătorul capătă din ce în ce mai mult statura eroului. Are mai multe cunoștințe. Distinge drumul parcurs, dar nu este îngrijorat de faptul că a mai rămas mult din el. Își evaluează realizările, căci acolo sunt meritele lui. Distanțele sunt mari, dar nu infinite; orizontul este amplu, dar nu difuz. Probele sunt dificile, dar deja contează pe unele reușite, care îl vor ajuta să facă față noilor dificultăți cu mai mare pricepere.

Acum este un călător și nu doar un aventurier.

Acum știe ce înseamnă să călătorească, chiar dacă nu și-a terminat itinerarul.

Eroul merge pe o cale ascendentă în formă de scară. Fără doar și poate, are presimțirea ultimei trepte, dar în momentul său prezent vede doar treapta următoare. Intuiește că ultimă treaptă ajunge la cer – la cerul său, în propria sa dimensiune – dar cerul nu-l neliniștește, ci modul în care trebuie să ajungă acolo, fără să piardă terenul câștigat, fără să cadă înapoi.

Dacă vocea eroului răsună în vreun colț al inimii tale, vei înțelege că această călătorie este inevitabilă. Căci cine vrea să ajungă la țintă trebuie să se îndrepte spre ea, iar cel care vrea să cucerească cerul trebuie să stea cu picioarele pe pământ. Drumul îi poate părea dificil și istovitor, dar totuși, pe măsură ce avansează, iese în evidență puterea sa interioară, tot mai puține umbre îi împiedică mersul, iar în locul oboselii apare entuziasmul. ⚡

Prometeu înlănțuit (detaliu) – Jacob Jordaens (1593–1678)
Foto: Wikimedia Commons

Nu există nimic mai presus de adevăr

Jorge Angel Livraga

Adevărul nu conferă onoruri niciunei societăți, antice sau moderne.

Societatea trebuie să onoreze adevărul sau să piară.

— S. Vivekananda

Este de remarcat cum o persoană înzestrată cu capacitatea judecății sănătoase și care atunci când vede un măr nu încearcă niciodată să afirme că de fapt are în față un șurub sau o sticlă, totuși minte cu cea mai mare dezinvoltură atunci când se referă la alte subiecte mai importante, falsifică natura lor, neagă evidențe sau afirmă lucruri inexistente. Fără îndoială, minciuna este ca o clipă de nebunie mai mult sau mai puțin trecătoare și, din obișnuință, am încetat să o luăm serios în considerare.

Deoarece fiecare ființă sau fiecare lucru are propria sa natură și de asemenea, relațiile între ființe și entități au caracteristici specifice, denaturarea lor totală sau parțială reprezintă o crimă ecologică la nivel mental și psihologic; este o batjocură adusă lui Dumnezeu și inteligenței umane.

În Antichitatea clasică, când minciuna exagera o faptă istorică sau îmbrăca în haine strălucitoare activitatea cotidiană de producție și consum, era considerată ca un fel de creație artistică; și încă azi, mulți romancieri recrează prin fantezia lor situații și fapte imaginare. Poezia, muzica și teatrul „conferă” un colorit aproape divin aspectelor cenușii din viața cotidiană. Gustav Adolf Becquer minte oare când spune iubitei sale: „poezia ești tu”? Merită să medităm asupra acestui aspect, a cărui menire este doar de a descoperi și a îmbogăți fațetele ascunse ale realității.

Însă nu la acest tip de „minciuni” doresc să mă refer, ci la celelalte minciuni, în general rău intenționate, care deformează și urătesc realitatea și persoanele. Care nu se încadrează în etaloanele bunătății, ci cu totul invers; care încearcă să disprețuiască inventând răutăți, încununând cu nerozii inexistente frunțile celor juști și buni. Care, alimentate de egoism și vanitate, scufundă în mâlul criticii răutăcioase cele mai nobile eforturi, cele mai frumoase curceriri. Sau la cele în care lupii se deghizează în oi pentru a putea devora mai ușor întreaga turmă.

Acestea sunt minciuni chimic pure, fără nicio posibilă justificare morală. Nu au nici măcar justificare practică, deoarece minciunile au „picioare scurte” și mai devreme sau mai târziu sunt descoperite și înlăturate de spada ce aruncă flăcările adevărului.

Noi filosofi, trebuie să închinăm adevărului un veritabil cult și să nu „scriem romane” despre persoane ale căror fapte și vieți pot fi puternic contaminate cu minciunile care li se atribuie, căci dinamica psihologică a minciunii nu poate fi ușor oprită și întotdeauna se găsesc complici conștienți sau inconștienți care o potențează până la limitele irealului, învecinat cu groaza și perversiunea traumatică.

Dacă adevărul este o virtute, minciuna este un viciu. Și ca orice viciu, trebuie să fie combătută la nivel individual și colectiv.

Căutare

Foto: Ioana Ye, Unsplash

Doar ca purtători ai unui MARE ADEVĂR, vom fi realmente utili în mâinile lui Dumnezeu și ne vom îndeplini destinul filosofic și răscumpărător. Și acest „MARE ADEVĂR” nu este doar subiectiv și metafizic, ci trebuie să aibă picioarele pe pământ; cu alte cuvinte, este nevoie ca fiecare dintre noi să fim adevărați și autentici, curați în trupuri, în minte și în suflet, deoarece puritatea este forma obiectivă a adevărului. Ceea ce este pur nu se corupe. Nemurirea conștientă este atunci când te bizui întotdeauna pe adevăr, fără delir sau excrescențe tumorale în sânul său.

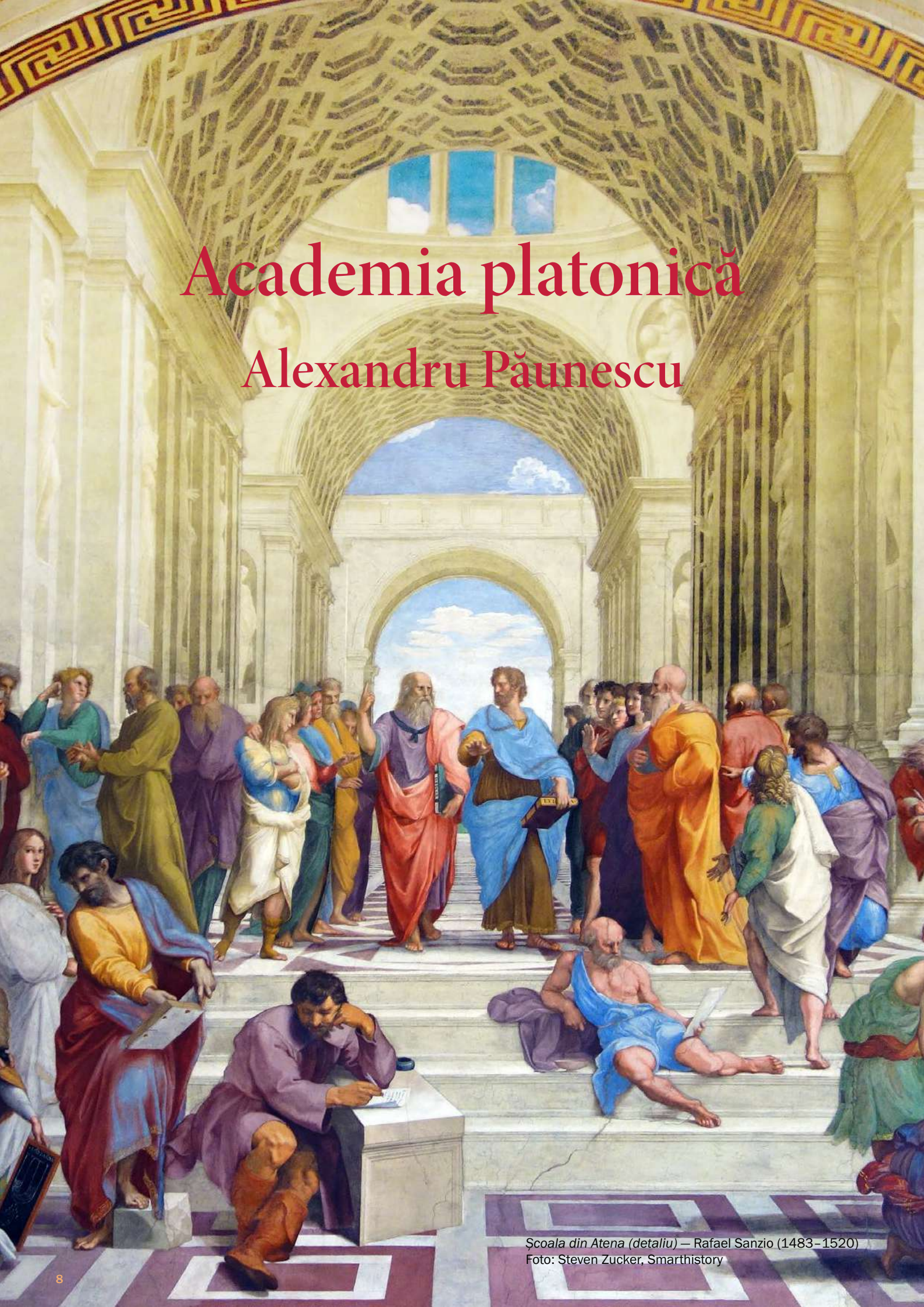
Adevărul, oricât de umil ar părea sau ar fi, este întotdeauna mai puternic și mai durabil decât minciuna, deoarece aceasta este absența adevărului și niciodată nu va fi altceva decât un fel de bulă de gaz în circulația sângelui cald și abundent al vieții. Poate vătămă și chiar ucide fizic, dar niciodată nu va atinge originile spirituale care determină ca lucrurile și ființele să se manifeste de mii de ori până ajung la experiență, discernământ, mistică, care transmută orice plumb în aur... în ATANOR-UL CERESC, unde minciunile nu încap.

Niciun om mincinos nu are dreptul să spună că el crede în Dumnezeu. Deoarece, dacă ar crede cu adevărat, nu ar mai deforma opera Lui, ci ar sluji Legii Sale.

Practicarea adevărului este unul dintre cele mai naturale drumuri ale spiritualității și ale ascezei. Eu cred că nu există niciun alt exercițiu, în niciun alt plan al Naturii, care să-l înlocuiască. ❧

Academia platonică

Alexandru Păunescu

Scoala din Atena (detaliu) – Rafael Sanzio (1483-1520)
Foto: Steven Zucker, Smarthistory

In perioada cuprinsă între secolele XIV–XVI, centrul cultural al Europei a fost Florența. Aici s-au adunat oameni celebri, umaniști și erudiți, aici s-au adus majoritatea manuscriselor antice, astfel încât orașul a fost supranumit Atena Occidentului.

Nașterea Academiei Platonice este legată aparent neașteptat de un filosof bizantin, Georgios Gemistos Plethon, care a venit la Florența cu ocazia Conciliului din anul 1438. Acest Conciliu, organizat de Papa Eugeniu al IV-lea și Împăratul bizantin Ioan al VII-lea (Ioan Paleologul) avea ca scop încercarea de unificare a celor două biserici: catolică și ortodoxă. Ședințele Conciliului erau axate pe subiecte teologice, dar erau urmate de banchete în cadrul cărora conversația atingea adeseori teme literare și filosofice.

Un personaj principal al acestor discuții a fost Plethon. De o erudiție extraordinară (a studiat brahmanele, cultura egipteană și cea greacă, zoroastrismul, filosofii presocratici și neoplatonici etc.), Plethon a fost un exponent tipic al filosofiei atemporale: a căutat răspunsuri la toate întrebările fundamentale despre Om și Univers și a fost primul care a exprimat cu entuziasm și abnegație ideea unui nou ev de aur sau visul reformei spirituale, morale, religioase și politice. A vorbit despre reconcilierea tuturor religiilor și despre superioritatea lui Platon față de Aristotel (chiar a fost supranumit al doilea Platon).

A câștigat multă faimă în timpul vieții; în anul 1438, când a făcut parte din delegația bizantină în Italia, care l-a însoțit pe Împăratul Ioan Paleologul la Conciliul de uniune, avea 83 de ani și înfățișarea unui patriarh biblic sau mag oriental (păr alb și lung, barbă albă și foarte lungă, sprâncene groase și ochii foarte vii). Delegația bizantină a făcut la Florența o foarte puternică impresie, amplificând mult relațiile calde care deja existau între umaniștii italieni și cultura greacă. Plethon a profitat de acest moment de întâlnire pentru a vorbi despre Platon și filosofia atemporală, ajungând să țină cursuri în grădinile lui Cosimo de Medici, care era principalul protector al umaniștilor din Florența în acei ani. Această scurtă vizită a lui Plethon a reușit să-l entuziasmeze pe Cosimo de Medici și nu numai pe el, generând ideea unei academii în manieră platonice. Vor mai trece însă câțiva ani buni până când acest vis va găsi persoana capabilă să-l plăsmuiască.

Este vorba de Marsilio Ficino, care s-a născut în 1433 și a fost fiu de medic. La 12 ani învăța limbile clasice, filosofia și muzica (inclusiv deprinde utilizarea lirei). Studiază apoi și medicina. Capătă o mare pasiune pentru Platon, ale cărui idei nu corespundeau întocmai cu cele ale bisericii, și de aceea anturajul îi pune diverse piedici în calea studiului. În anul 1459 este adus la Cosimo, care vede în el pe cel ce poate pune în practică visul trezit în urmă cu două decenii de către Plethon. Cosimo îi oferă lui Ficino o casă lângă Florența (la Coregii) pe care o va numi, după exemplul lui Platon, Academia. Primește imediat sarcina concretă de a efectua o serie de traduceri după opere de referință clasice: imnurile orfice, imnurile lui Proclus, Teogonia lui Hesiod,

Marsilio Ficino — Theodor de Bry (1528–1598)
Wellcome Collection, Londra
Foto: Wikimedia Commons

Hermes Trismegistus, versurile magice ale lui Zoroastru, versurile aurite ale lui Pitagora, Iamblichos. Din 1463 va începe să traducă dialogurile platonice.

Ficino ținea cursuri la care veneau diplomați, juriști, medici etc. În 1481 scrie lucrarea Teologia platonice, ce se înscrie în încercarea de împăcare a religiei și a filosofiei. În contrast cu strălucitul protagonism spiritual, Ficino avea o personalitate retrasă, era timid, blând, gânditor și melancolic, cu o constituție fizică firavă și bolnăvicioasă. A fost sărac și în general a trăit foarte simplu. Nu a aspirat niciodată la demnități și onoruri. Activitatea lui s-a axat pe concilierea tuturor sistemelor filosofice, pe dovedirea faptului că una și aceeași tradiție s-a continuat, de la Hermes Trismegistul, trecând prin presocratici, Platon, neoplatonici, până la creștinism.

În continuare să spunem câteva cuvinte și despre alte personalități ale Academiei platonice din Florența.

Pico della Mirandola s-a născut în 1463, provenind dintr-o familie nobilă. Inițial a început studiul dreptului la Universitatea din Bologna, apoi a continuat să frecventeze diferite universități din Italia și Franța, studiind în principal filosofia. A fost un om foarte frumos fizic (spre

Portretul lui Giovanni Pico della Mirandola — artist anonim
Foto: artvee.com

deosebire de Marsilio Ficino), foarte inteligent, îndrăznet și de mare cultură; a fost supranumit „Senior al Concordei”; a vândut drepturile sale de suveranitate (cea mai mare parte din bani dăruind-o săracilor) pentru a alege filosofia și retragerea. În 1483 intră în Academia platonicească. Pregătește 900 de teze din domeniile filosofiei, logicii, metafizicii, eticii, fizicii, matematicii, teologiei etc., pe care le trimite în Italia, Franța, Spania și Germania, invitând învățații vremii la o discuție deschisă despre acestea (în acea perioadă erau la modă „disputele” publice, pe marginea tezelor enunțate de un învățat sau altul, care invita alți oameni de cultură pentru a polemiza în jurul acestora). O parte din tezele lui Pico della Mirandola stârnesc indignarea Papei și în 1487 este excomunicat. Ulterior este arestat și închis în Franța. Lorenzo de Medici reușește să obțină pentru el de la Papă posibilitatea de a trăi retras în apropiere de Florența.

Principala caracteristică a operei sale este sincretismul: evidențierea aceluiași adevăruri fundamentale în toate sistemele filosofice.

Lorenzo de Medici — Michelangelo Buonarroti (1475–1564)
Capela familiei de Medici, Florența
Foto: Rufus46, Wikimedia Commons

Cristoforo Landino (născut în 1424) a fost profesor de retorică și poetică; a rămas un punct de referință prin interpretarea pe care a realizat-o asupra Eneidei lui Virgiliu.

Leon-Batista degli Alberti (născut în 1407), rămas orfan de la 14 ani, era inițial slab și bolnăvicios; ulterior, printr-un regim drastic, a devenit un atlet extraordinar. A învățat să cânte la mai multe instrumente, a studiat dreptul canonic și a călătorit mult. A cunoscut în profunzime matematica, politica, morala, arheologia, filologia, fizica, navigația, desenul, artele plastice, arhitectura, prestidigitatia, creșterea cailor, a realizat planuri pentru biserici, mici aparate, un tratat de pictură și de sculptură.

Lorenzo Magnificul a fost cel mai mare protector al umaniștilor italieni, la rândul său filosof, poet, artist și un platonicească aproape perfect. În timpul lui, Florența a fost principalul centru politic și cultural al Italiei.

Angelo Poliziano, provenit dintr-o familie săracă, la vârsta de 13 ani îl traduce pe Homer, iar la 15 ani este deja poet. Este primit în casa lui Lorenzo Magnificul cu care leagă o sublimă prietenie.

Sandro Botticelli, faimosul pictor, autor al unor tablouri puternic încărcate cu simbolism renescentist, a fost și el protejat de familia de Medici.

Michelangelo, unul dintre giganții Renașterii, a fost un apropiat al lui Lorenzo Magnificul și al lui A. Poliziano. A arătat că adevărata realitate se află dincolo de planul vizibil, corpurile fiind imagini ale sufletului.

Academia platonicească nu a fost o instituție în sensul formal al cuvântului, și deși a avut o existență scurtă (câteva zeci de ani) a exercitat o puternică influență în mediu. Nu a avut un registru de membri, adunări generale etc., ci a fost de fapt un nucleu de oameni ce au împărtășit aceleași idealuri și care au găsit în filosofia perenă un model, un exemplu, un mod de a fi, iar în operele antichității tezaurul spiritual al umanității. Plecând de la acestea au visat și au început să construiască Noua Epocă. Filosofia, știința, religia erau considerate aspecte ale unei singure ființe: docta religia. Aceasta nu era văzută ca un drum intelectual ci ca o pregătire a sufletului pentru a ajunge la Iluminare. Au realizat o sinteză a operelor egiptene, a operelor lui Platon, Pitagora, Zoroastru etc. Au cercetat întreaga Natură și au considerat-o în toate aspectele ei ca expresie a revelației Divine.

Misiunea omului este de a cunoaște Divinul în Natură și în sine însuși și de a-l face prezent în viața sa cotidiană. Noblețea rezultă din cunoașterea adevărurilor și exprimarea lor în acțiunile proprii, iar destinul omului este să se transforme prin trezirea potențialelor sale latente, prin activitatea creatoare. De aici se naște importanța pe care platonicienii florentini au acordat-o educației și formării omului integral, prin asimilarea a tot ceea ce este valoros în lume. ♣

Bibliografie

Negulescu, P.P., *Filosofia Renașterii*, Ed. Eminescu, Buc., 1986

Portretul lui Angelo Poliziano — artist anonim
Foto: artvee.com

Michelangelo Buonarroti — Daniele da Volterra (1509–1566)
Metropolitan Museum of Art, New York, SUA
Foto: Wikimedia Commons

Adorarea Magilor (detaliu) — Sandro Botticelli (1445–1510)
Autoportret, Galeria Uffizi, Florența, Italia
Foto: Wikimedia Commons

Giordano Bruno

Despre „fervorile eroice”

Anca Păunescu

Giordano Bruno, cel mai mare filosof al Renașterii, de la a cărui moarte (prin ardere pe rug) se împlinesc anul acesta 420 de ani, a rămas în memoria omenirii ca un simbol al libertății de gândire. Este de asemenea considerat și precursor al științei moderne, lucrările sale conținând elemente ce vor fi dezvoltate ulterior în cadrul unor ramuri ale științei, până la fizica cuantică a zilelor noastre.

El este cel care a încununat efortul oamenilor de cultură și al filosofilor Renașterii pentru deschiderea unor noi orizonturi mentale de căutare și cercetare, învățând din nou oamenii să fie filosofi, să-și pună întrebări despre viață, Univers, om, și să caute răspunsuri raționale și inteligente la aceste întrebări. Sintetizând în figura și opera sa întregul efort al Renașterii în această direcție, Giordano Bruno a avut de suportat cea mai mare intoleranță din partea Sfântului Oficiu, a Inchiziției, care începuse să se simtă puternic amenințată. De altfel, sfârșitul vieții sale marchează și începutul unei acțiuni organizate pe scară largă de înăbușire a ideilor noi, de contracarare a mentalității renascentiste, numită contrareformă.

Biografia

Giordano Bruno s-a născut în 1548, la Nola (astfel încât mai este cunoscut și sub numele de Nolanul sau Filosoful din Nola), lângă Neapole, în apropierea Vezuviului. La 13 ani începe să studieze la școala mănăstirii Sfântul Dominic și în câțiva ani devine călugăr dominican.

La 28 de ani este obligat să părăsească Ordinul Dominican printr-un proces intentat de Inchiziție, deoarece spiritul său liber și gândirea sa novatoare și cercetătoare nu-și găsea locul printre regulile rigide ale acestui tip de instrucție. Urmează o perioadă lungă de peregrinări prin majoritatea țărilor Europei, unde ține cursuri de filosofie, astrologie și astronomie la universitățile din marile orașe și scrie peste 20 de lucrări, cu o tematică foarte vastă, reluând întreaga problematică filosofică a antichității, mergând pe urmele presocraticilor și a tradiției hermetice.

În 1592, dorul de casă îl face să accepte invitația de a se întoarce în Italia, fără să-și dea seama că este de fapt o capcană și că în curând va fi arestat la Roma. Timp de 8 ani este anchetat și torturat în închisorile Inchiziției, fără a retrage nici în ultimul moment vreunul din cuvintele operei sale filosofice. O parte dintre lucrările sale au fost arse pe rug împreună cu autorul lor, iar altele au fost trecute în 1603 sub indexul cărților interzise. Câteva au fost recuperate și revalorificate în secolele XVIII și XIX, dar multe sunt încă păstrate ascunse fără să fi fost publicate vreodată, nefiind cunoscute cercetătorilor decât după titlu.

Giordano Bruno — gravură de C. Mayer, Paris
Frontispiciul volumului *Opere*, publicat în 1830 de A. Wagner
Foto: Wellcome Collection

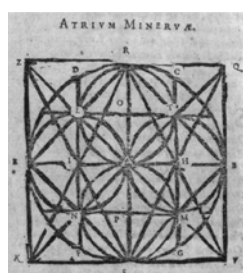
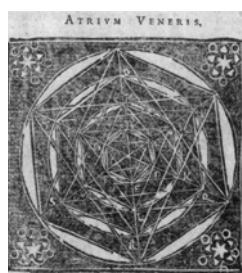
Opera

Deși foarte vastă și variată, opera sa este caracterizată de unitate. Didactic, tematica lucrărilor sale ar putea fi clasificată în: filosofia naturii, epistemologie, etică.

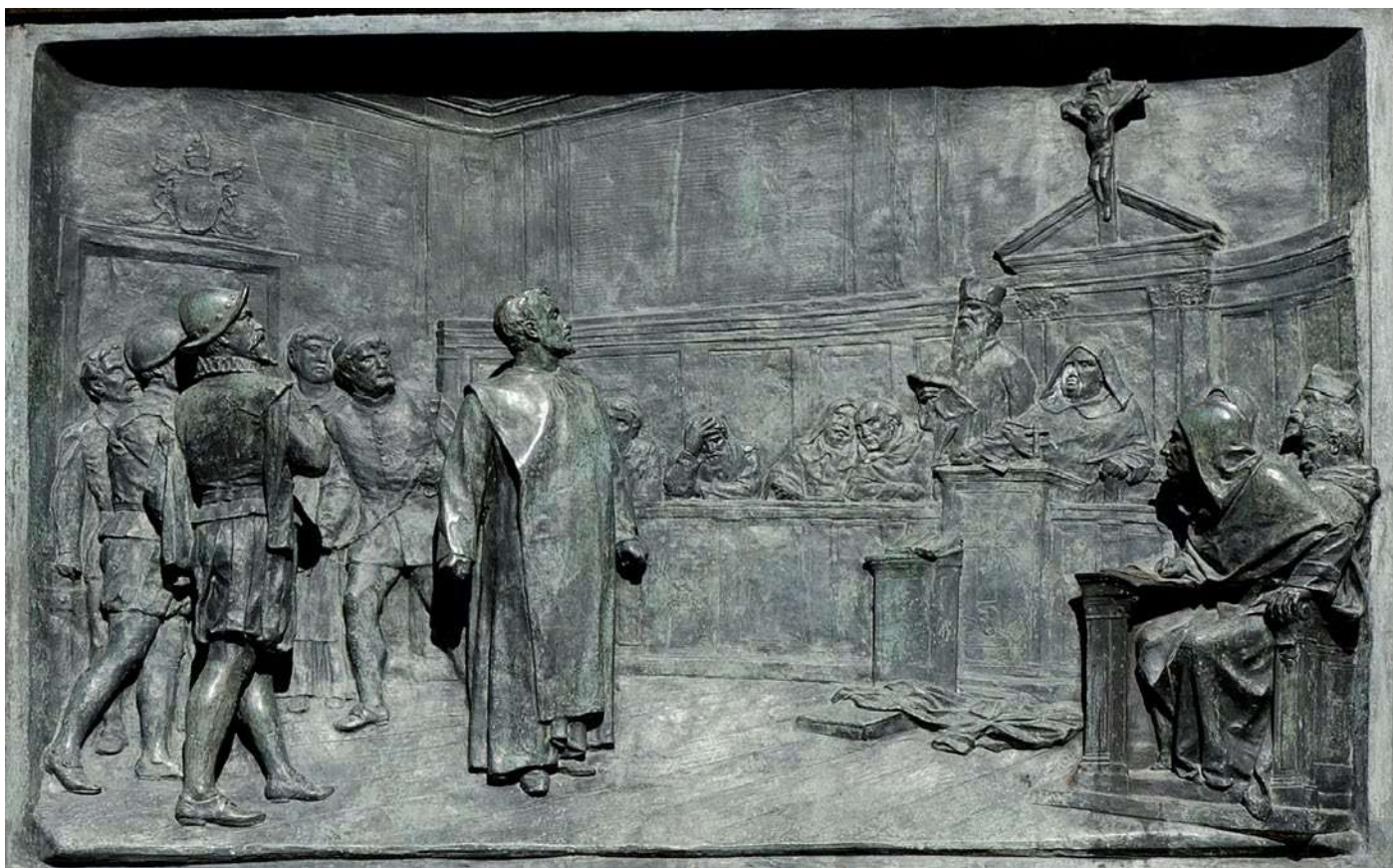
Studiile de filosofia naturii vorbesc despre cosmogeneză, structura, organizarea și legile Universului, despre infinitul acestuia și pluralitatea lumilor cuprinse în el.

Lucrările de epistemologie prezintă modalitatea prin care omul are acces la cunoașterea profundă și inteligentă a Naturii și a locului pe care ființa umană îl ocupă ca parte integrantă a acestui Univers.

În scrierile etico-morale, Giordano Bruno pune accent pe necesitatea dezvoltării morale a omului și propune calea identificării și trezirii virtuților, ca o condiție esențială pentru accesul la cunoașterea și înțelegerea Universului și apropierea de Divinitate. Treaptă obligatorie pentru accesul la adevărurile Naturii mari, este considerată cunoașterea și stăpânirea de sine, a microcosmosului care este complexitatea ființei umane.

Templele lui Venus, Minerva și Apollo
De minimo, Giordano Bruno
Viziunea asupra unui sistem
de măsurare universal
Foto: researchgate.net

Judecata lui Giordano Bruno — Ettore Ferrari (1845–1929)
Basorelief în bronz, Campo de' Fiori, Roma
Foto: Jastrow, Wikimedia Commons

Despre „fervorile eroice”

Din categoria scrierilor morale face parte și lucrarea „Despre fervorile eroice”, care constituie viziunea lui Giordano Bruno despre iubire și despre cunoașterea umană și în același timp prezintă mentalitatea și atitudinea filosofului erou, care este de fapt omul pornit pe drumul cuceririi de sine și al cunoașterii Universului.

Acesta nu este însă un demers deloc ușor și nici nu se produce de la sine, deoarece presupune angajarea într-o luptă care nu se desfășoară împotriva unor inamici exteriori, ci în interiorul omului. Ca și Platon, Giordano Bruno consideră omul o ființă compusă, având o natură duală, o parte terestră și o parte cerească, corp și spirit, profan și sacru. Ele se întâlnesc și coexistă în străfundul ființei umane.

Din perspectiva lui Giordano Bruno, sufletul omului este locul de întâlnire și în același timp câmpul de bătălie între cele două naturi opuse. Scopul luptei nu este însă ca una dintre ele să fie anihilată, ci să se ajungă la reconcilierea opuselor, la armonizarea elementelor contrare și la instalarea justei ierarhii conform căreia partea divină, spirituală, este cea care conduce în mod firesc.

În lucrarea „Despre fervorile eroice”, Giordano Bruno vorbește despre iubire în diferitele sale circumstanțe și forme, începând cu cea mai primitivă, care se atașează de posesiunea fizică, până la cea mai elevată care aspiră la unirea mistică cu divinitatea. Este o temă foarte răspândită în Renaștere, ca și în vremurile mai îndepărtate, iar

Giordano Bruno preia elementele legate de aceste subiecte de la Platon, care le-a prezentat în „Fedru” și parțial în „Banchetul” și de la Plotin, care le-a prezentat în „Eneade”. Lucrarea este redactată în timpul șederii în Anglia și dedicată prietenului său Sir Philip Sidney. Are două părți, fiecare fiind alcătuită din cinci dialoguri. Utilizează pe lângă forma dialogului, alte trei mijloace de expresie, două simbolice, imaginea și sonetul, iar a treia discursivă, o explicație filosofică a ideii conținută în primele două. Astfel, se adresează tuturor modalităților de recepționare și de cunoaștere ale omului.

Giordano Bruno consideră iubirea una dintre căile de acces la cunoașterea lumii și de apropiere de divinitate. Drumul iubirii începe de la perceperea frumuseții formelor și a corpurilor fizice și poate evolua, ca pe o scară pe care se urcă treaptă cu treaptă, până la înțelegerea frumuseții unice, eterne, arhetipale, care există dincolo de orice formă sau corp frumos, deși se poate exprima prin oricare dintre ele. Procesul nu este pasiv, ci presupune o transformare profundă a îndrăgostitului, care se înalță de la nivelul părții sale senzoriale și instinctuale cu care percepe frumusețea corporală, către părțile sale superioare, cuprinzând emoții fine, sentimente nobile, inteligență și intuiție, acestea fiind de fapt antenele prin care se poate pune în contact cu dimensiunile superioare din el și din lume. De aici derivă și titlul, *eroic* însemnând valoros, demn, hotărât, curajos, îndrăzneț, iar *fervori* desemnând acea stare interioară specială de entuziasm și deplină

disponibilitate care se trezește în inima omului după ce ia contact cu Frumusețea și care îl va conduce, printr-o permanentă depășire de sine și perfecționare, la cunoașterea lumii Arhetipurilor și unirea cu Divinul. *Fervori* înseamnă căutarea neliniștită, lupta pentru cucerirea iubirii și a obiectului acesteia, devotamentul cu care omul se pune definitiv în slujba Iubirii și a Frumuseții, înțelegând să o exprime prin toate faptele sale.

Mitul despre zeița Diana și vânătorul Acteon

Finalul acestui drum este de fapt acela în care îndrăgostitul ajunge să se identifice cu obiectul căutării și iubirii sale; el nu doar observă și înțelege Frumusețea de dincolo de forme, dar ajunge să o trezească și să o trăiască în sine însuși. Devine el însuși o exprimare a Frumuseții și prin aceasta se deschide accesul la Adevăr, Justețe și Bine, cu care la un anumit nivel se identifică. Ideea este susținută de Giordano Bruno prin simbolismul mitului despre zeița Diana și vânătorul Acteon. Acesta pleacă în căutarea Frumuseții cu ogarii și câinii săi de vânătoare și o va surprinde pe zeița Diana în timp ce se îmbăia la lumina lunii, în pădure. Diana, zeița vânătorii, simbol al Frumuseții, purității și castității, dar de asemenea al atenției și al luptei interioare, îl va pedepsi transformându-l în cerb, unul dintre elementele sale simbolice reprezentative. Acteon va trece de la ipostaza de vânător la cea de vânat, identificându-se astfel cu obiectul căutării sale. Va trezi și va găsi Frumusețea în el însuși. Această scenă mitică demonstrează forța iubirii, care grație naturii sale vulcanice îl face pe îndrăgostit capabil de o reală transmutare interioară. De aceea Giordano Bruno compară iubirea cu Focul – elementul care purifică și care poate transforma celelalte elemente simple și complexe în foc, distruge ceea ce este impur, dar întreține viața și exprimarea valorilor nobile. Când a plecat la vânătoare, Acteon nu știa că finalitatea se afla în sine însuși. Focul iubirii a distrus ceea ce era trecător în sine, păstrând doar esența pură. El va muri pentru dimensiunea senzorială și iluzorie, dar viața sa va continua într-o dimensiune spirituală și eternă, devenind de aceeași natură cu zeii. Este reflectată aici și transformarea iubirii senzoriale în iubire de alt tip, iubire pentru esențe, pentru valori, iubire divină. Transformat în cerb, Acteon nu va mai putea aspira la împlinirea fizică a dragostei lui pentru zeița Diana, iar cerbul, ca animal sacru al Dianei, devine simbol al frumuseții și înțelepciunii divine.

Mitul despre Poros și Penia, Abundența și Sărăcia

La fel ca și Plotin, Giordano Bruno consideră că îndrăgostitul este deopotrivă fiul Abundenței și al Sărăciei (Poros și Penia). În ochii îndrăgostitului, ființa iubită pare frumoasă și perfectă, posedând toate virtuțile. Ca fiu al Peniei, lui îi lipsesc aceste virtuți, dar aspiră la ele, dorind să se asemene cu ființa iubită, pentru a fi demn de ea. De

Diana la vânătoare – Bernadino Cametti (1669–1736)
Pedestal de Pascal Latour, Muzeul Bode, Berlin
Foto: Andreas Praefcke, Wikimedia Commons

aceea spune Giordano Bruno că iubirea este capabilă să îl transforme pe îndrăgostit într-un om mai bun, mai înțelept și virtuos. Îl va ajuta să dezvolte virtuțile, mai ales altruismul și generozitatea, deoarece, ca fiu al Abundenței, el dăruiește fără să spera la vreo recompensă pentru actele sale, întrucât în alt mod nu ar putea trăi. Iubirea trăiește din ceea ce dă, nu din ceea ce primește. Adevărata iubire

Siluetă înflăcărată
Foto: Paul Bulai, Unsplash

nu se recunoaște prin ceea ce pretinde, ci prin ceea ce oferă, și crește pe măsură ce dăruiește.

Giordano Bruno ne învață mai departe că în căutarea și cucerirea Frumuseții și a Iubirii, omul folosește două arme: Inteligența și Voința. Cele două organe prin care se manifestă sunt ochii pentru Inteligență, iar pentru Voință inima. Ele comunică și se influențează reciproc în generarea și susținerea Iubirii. Mai întâi ochii observă frumusețea și o transmit inimii. Sub influența sa, în inimă se naște dorința, care se îndreaptă către ochi. Astfel, ochii vor privi obiectul frumos „cu alți ochi”, cu interes sporit, cu înțelegere, după care în inimă se aprinde focul iubirii și voința de a cuceri Frumusețea și de a se transforma conform ei. Giordano Bruno consideră că iubirea care urmează fervorile inimii fără inteligență și înțelegere, va fi trecătoare. Aceasta este ipostaza iubirii corporale care trezește instinctele, senzațiile și care, ținând de natura animală, solicită satisfacție imediată. Giordano Bruno spune că instinctele, ca și animalele, cunosc doar cuvântul „acum”, „imediat”. Ele nu știu ce înseamnă „altă dată” sau „pentru totdeauna”. Acesta din urmă aparține dimensiunii specific umane. Un animal nu-și poate rememora ziua de ieri și nici nu-și poate

proiecta ceva pentru mâine. De aceea, pentru a fi oameni, trebuie să trăim în toate cele trei segmente ale axei timpului: trecut, prezent și viitor. Să ne valorificăm experiențele trecutului, să trăim în prezent intens și activ, dar de asemenea să ne proiectăm conștient viitorul. Simbolul folosit de Giordano Bruno pentru exemplificarea acestei idei este o imagine ce conține o torță arzând, înconjurată de cuvintele: AD VITAM, NON AD HORAM. Iubirea adevărată durează toată viața, nu doar o clipă scurtă.

Astfel, îndrăgostitul lui Giordano Bruno care trăiește la înălțimea fervorilor eroice, are atitudinea unui adevărat filosof erou: îndrăgostit de înțelepciune, caută cu fervoare dar inteligent, devotat obiectului căutării sale până la identificarea cu el, punându-se definitiv în slujba Idealului ales.

Filosoful erou

Exprimând în mod transparent și inteligent motoarele vieții sale interioare, putem spune că „Fervorile eroice” reprezintă autobiografia vieții lui Giordano Bruno. Deoarece întreaga lui viață el a trăit această stare a fervorilor eroice, a trăit cu entuziasm, demn și curajos și tot astfel a trecut și pragul morții. Ceea ce nu înseamnă că nu s-a confruntat cu încercări grele, că nu a resimțit suferințe, chinuri, frământări, îndoieli, dar forța cu care și-a urmărit

Falezile Cosmice, NGC 3324, nebuloasa Carina
James Webb Space Telescope, NIRCam
Foto: NASA ESA CSA STScI

Idealul a fost mult mai puternică, permițându-i să-și mențină tot timpul verticalitatea.

Când a primit condamnarea la moarte, s-a adresat judecătorilor spunându-le că ei pronunță sentința cu mai mare frică decât simte el primind-o. Afirmția demonstrează convingerea că efortul întregii sale vieți a fost orientat pentru a trăi și a transmite oamenilor valorile nobile și esențiale ale ființei umane.

Ne putem întreba dacă această stare a fervorilor eroice este accesibilă numai oamenilor mari sau numai în anumite momente istorice. Dacă doar privim exemplul grandios al acestor figuri mari ale istoriei, putem spune că sunt foarte îndepărtate de noi, dar dacă analizăm separat diferitele aspecte și trepte ce compun o astfel de viață, vom constata că nu ne sunt cu totul străine.

În „Fervorile eroice”, Giordano Bruno, precum alți autori antici și renașteniști, a descris situații tipice și elemente caracteristice destinului ființei umane, cu care orice om se întâlnește la un moment dat de-a lungul evoluției sale. De aceea și noi azi avem suficiente împrejurări în viața noastră în care putem trezi și dezvolta mentalitatea unui filosof erou sau fervorile sale eroice.

Imaginea – simbol pe care o propune Giordano Bruno pentru filosoful erou, trăind din plin fervorile eroice, imagine pe care o putem păstra ca sinteză și corolar, este aceea a unui STEJAR cu rădăcinile puternic înfipite în pământ și

Falezile Cosmice, NGC 3324, nebuloasa Carina
James Webb Space Telescope, NIRCam
Foto: NASA ESA CSA STScI

Stejar
Galicia, Spania
Foto: Juan Gomez, Unsplash

coroana îndreptată spre cer. El nu este afectat de niciuna dintre adversitățile exterioare: nici furtuna, nici viscolul, nici arșița nu îl doboară. Chiar dacă se îndoiaie sau îi sunt rupte crengile, stejarul își păstrează fermitatea, stabilitatea, verticalitatea. Iar puterea lui nu provine numai din adâncimea și trăinicia rădăcinilor, ci și din efortul constant de a-și orienta coroana spre soare și cer, spre rădăcinile invizibile din care își trage de asemenea seva și spre care aspiră neconștient. ♣

Bibliografie

- Bruno, Giordano – *Opere italiene 1*, trad. Smaranda Bratu Elian, editura Humanitas, București, 2002
- Bruno, Giordano – *Opere italiene vol 6. Despre eroicele avânturi*, trad. Smaranda Bratu Elian, editura Humanitas, București, 2009
- Cosma, Doru – *Socrate, Bruno, Galilei în fața justiției*, editura Sport-Turism, București, 1982
- Livraga Rizzi, Jorge Angel – *Alchimistul*, editura Noua Acropolă, București, 2015
- Negulescu, P.P. – *Filosofia Renașterii*, editura Eminescu, București, 1986
- Raveica, Titus – *Giordano Bruno (viața și opera)*, editura Junimea, Iași, 1974

**Interviu cu
Președintele Internațional al
Organizației Noua Acropolă
Carlos Adelantado**

In anul 2022, Președintele Internațional al Organizației Noua Acropolă, Carlos Adelantado, a oferit un interviu în care a vorbit despre identitatea organizației și modul ei de funcționare, despre obiectivele și direcțiile de acțiune, despre realizările de până acum și planurile de viitor ale Noii Acropole.

Organizația Internațională Noua Acropolă propune un ideal al valorilor permanente, cu scopul de a contribui prin activitățile sale, desfășurate în domeniul Filosofiei, Culturii și Voluntariatului, la dezvoltarea individuală și colectivă.

Noua Acropolă este prezentă în 60 de țări de pe cinci continente și are deschise peste 400 de sedii. Acțiunea sa în lume se întemeiază pe trei idealuri fundamentale:

1. *Idealul de fraternitate universală*, care încurajează respectarea demnității umane, mai presus de toate deosebirile legate de sex, cultură, religie sau de aspectele sociale.

2. *Idealul cunoașterii*, care impulsionează dragostea de înțelepciune, prin studiul comparat al filosofilor, religiilor, științelor și artelor.

3. *Idealul de dezvoltare umană*, care vizează împlinirea celor mai importante calități și valori în fiecare persoană în parte, ca temelie solidă pentru edificarea unei lumi mai bune.

Președintele Carlos Adelantado a vorbit în interviu despre modul în care aceste idealuri vor putea fi împlinite.

În ceea ce privește obiectivele Noii Acropole, el a subliniat că la nivel filosofic, principalul obiectiv este reabilitarea conceptului de Filosofie. Filosofia este un instrument necesar pentru a da vieții un sens coerent și pentru a identifica ce fel de protagonism se cuvine să ne asumăm în viață.

Idealul fraternității se traduce prin prețuirea valorilor atemporale care ne unesc, în timp ce acordăm o importanță mai mică aspectelor care ne despart, de obicei efemere și schimbătoare. Aici un rol important îl are Cultura, care poate contribui la unirea popoarelor și înțelegerea diferitelor mentalități, prin elevarea nivelului vieții conștiente și deschiderea inimilor umane.

În ceea ce privește Voluntariatul, el are ca obiectiv dezvoltarea calităților precum simțul solidarității, stima de sine, speranța într-un viitor mai bun, empatia, alături de dăruirea generoasă a timpului și a energiei noastre pentru binele comun.

În vremuri dificile, așa cum sunt cele pe care le trăim, aplicarea în practică a ideilor filosofice ajută la combaterea fricii și a incertitudinii. Tot mai multe persoane manifestă interes pentru înțelegerea profundă a Vieții și a ființei umane, astfel că participarea activă într-o organizație precum Noua Acropolă poate fi foarte utilă, deoarece facilitează implicarea în acțiuni de voluntariat cultural, socio-umanitar sau ecologic. În fiecare an, mii de oameni beneficiază de cursurile noastre de filosofie, de activitățile culturale sau de acțiunile de voluntariat, recunoscând eforturile făcute de noi în favoarea unei societăți mai bune.

În Noua Acropolă vorbim despre Filosofia Cauzelor – cunoscută și sub denumirea de Filosofie Naturală sau Ezoterică – pentru că ne interesează să înțelegem rădăcinile ascunse ale lucrurilor, pe care le putem percepe cu ajutorul rațiunii sau al intuiției, dacă reușim să dezvoltăm o sensibilitate sau o capacitate mai mare de a relaționa și de a integra elementele care ne înconjoară.

Noua Acropolă are ca bază de studiu atât Filosofia Orientală, cât și cea Occidentală, ambele aducând o contribuție majoră la cunoașterea ființei umane și a Universului.

În lumea în care trăim, deseori se confundă mijloacele cu finalitățile, deoarece mentalitatea materialistă a ajuns să se impună în politică, știință, economie, educație și, din păcate, prevalează asupra criteriilor moralității. Oamenii însă, nu sunt mai fericiți, în ciuda faptului că se bucură de mai multe bunuri materiale și de un confort mai mare.

Filosofia poate inspira oamenii politici pentru a se apropia de idealul unei lumi mai bune. Modelul propus de Platon în „Republica” pentru un conducător rămâne și astăzi la fel de actual: el trebuie să arate respect față de binele comun, prin slujirea voluntară și altruistă, prin dragostea pentru virtute, prin viața privată exemplară. Exercițiul puterii va fi înțeleasă ca un sacrificiu.

În ceea ce privește atitudinea Noii Acropole față de religie, aceasta este una de respect absolut față de toate formele religioase distincte, fără a căuta să le impună sau să le prezinte ca dogme. Toți oamenii păstrează în ei o relație cu Sacrul, fie că adoptă forme religioase consacrate, sau formele proprii.

Simbolurile sunt importante deoarece ne ajută să stabilim analogii prin care relaționăm cu ideile superioare. Lumea simbolurilor este proprie ființelor umane, ele marcând toate momentele importante din viața unui om și având sensuri atemporale. În Noua Acropolă studiem simbolurile sacre din diferite civilizații și le folosim în toate activitățile noastre.

Pentru a cunoaște sensul vieții, este important să ne punem întrebări și să căutăm răspunsuri, să dezvoltăm simțurile noastre interioare, ca prin educație să reușim să ne dezvoltăm conștiința și să actualizăm unele elemente superioare celui strict mental, cum ar fi imaginația și intuiția.

Dintre toate succesele și realizările acumulate în cei 65 de ani de viață ai Idealului nostru filosofic, putem spune că Fraternitatea și Conviețuirea au devenit o realitate pentru mii de tineri de pe cele cinci continente. Ne dorim pe viitor ca vocea noastră să facă să vibreze mai multe inimi, deoarece Noua Acropolă este un mediu de experimentare, extern și intern, care oferă posibilitatea perfecționării individuale și colective. ♡

— Mihaela Brătuianu

Puteți viziona interviul integral pe canalul de youtube Noua Acropolă România, la link-ul:

<https://youtu.be/n28VahBhWFg>.

**Pe urmele misterioasei
civilizații minoice**

Alexandra Stancu

*Chip de femeie
Palatul Crossos
Foto: Noua Acropolă*

Insula Creta este cunoscută astăzi pentru frumusețea peisajelor, dar mai puțin cunoscut este faptul că pe acest pământ feeric a înflorit în al doilea mileniu î.Hr. una dintre cele mai fascinante civilizații antice, civilizația minoică. Aceasta a durat peste 1500 ani (2600–1100 î.Hr.)¹, având apogeul în secolele XVII–XIV î.Hr., când progresul la nivel social, politic, economic și mai ales artistic, a fost extrem de vizibil, iar spiritul creativ a contribuit la nașterea civilizației grecești. Multe dintre miturile Greciei Antice își au originea pe acest teritoriu: cele despre nașterea și copilăria lui Zeus, întemeietorul celei de a treia dinastii de zei, despre Europa, Zeus și fiul acestora, Minos, despre Dedal și Icar, despre Tezeu și învingerea minotaurul. Un imn homeric relatează că Demeter, zeița relaționată cu misterele vieții și ale morții, a fost adusă la Eleusis din Creta.

Încercând să înțeleg mai bine această civilizație și misterul din jurul ei, am decis să aleg Creta ca destinație pentru un concediu de două săptămâni. În primele zile am fost fascinată de frumusețea peisajelor – munți înalți, vecini cu marea care reflectă nuanțe deosebite de albastru, lagune întinse și plaje spectaculoase – dar cum planul vizitei mele pe insulă era altul, după ce m-am bucurat la început de frumusețea naturii, am plecat apoi pe urmele civilizației minoice.

Palatul Cnossos și mitul labirintului

Am început incursiunea cu vizitarea ruinelor palatului Cnossos, care este cel mai mare și mai complex dintre multele palate construite aici. Descoperit în 1903 de arheologul Arthur Evans (care este și cel ce a dat denumirea civilizației minoice, derivată din numele regelui mitic Minos), palatul este construit pe o suprafață de douăzeci de mii de metri pătrați.

1 Istoricii folosesc o cronologie în funcție de construcția și distrugerea marilor palate și a organizării vieții din jurul lor:

1) 2600–1900 î.Hr. – perioada pre-palatelor – se folosește scrierea pictografică și structura populației era organizată în clanuri, începe dezvoltarea agriculturii, comerțului și a navigației. Vasele de piatră șlefuită și argilă, bijuteriile de aur, sigiliile, armele de bronz dovedesc o tehnologie superioară celei din Grecia Continentală, din insulele Marii Egee sau din Asia Mică.

2) 1900–1700 î.Hr. – perioada vechilor palate – începe cu construcția simultană a marilor palate din Cnossos, Phaistos, Mallia și Zakros, capitalele celor patru mari regate din insula, societatea fiind condusă de regi.

3) 1700–1350 î.Hr. – perioada noilor palate – întrucât Creta a fost afectată de un mare cutremur, palatele au fost reconstruite pe locul celor vechi, dar mult mai mărețe și complexe. De asemenea, s-au extins și așezările din jurul acestora, s-au construit vile rurale pentru guvernatori, s-au construit noi drumuri, s-au reorganizat porturile pentru a eficientiza exportul produselor agricole și al artei cretane.

4) 1400–1200 î.Hr. – Creta devine parte a lumii miceniene, dar izbuteste să-și păstreze originalitatea culturii.

Palatul Cnossos

Foto: Alexandra Stancu, Noua Acropolă

Am început să merg dintr-o parte în alta, atrasă fie de o coloană rămasă în picioare, fie de o frescă, dar după vreo oră petrecută în soarele dogoritor, am simțit nevoia să caut un refugiu și să studiez cu atenție ghidul pe care îl cumpărasem la intrare, în încercarea de a găsi un fir logic al itinerarului. Așa și în viața de zi cu zi: în strădania de a face cât mai multe, ometem imaginea de ansamblu, uităm de scopul nostru final și riscăm să pierdem timpul cu atracții întâmplătoare, de moment.

Privind harta locului, palatul pare construit din centru spre exterior, în jurul unei curți interioare dreptunghiulare care reprezintă un fel de *axis mundi*, înconjurată de peste 1500 de încăperi. Am reînceput traseul printre ruinele palatului, de data aceasta cu ajutorul ghidului, cu aripa vestică ce avea funcția sacră de a adăposti desfășurarea ritualurilor și ceremoniilor dedicate cultului Zeiței Mamă. Tot aici am găsit și Sala Tronului, foarte bine conservată. Tronul, așezat în centru pe peretele nordic, este încadrat de doi grifoni² fără aripi, stând așezați, cu privirea orientată în sus, frumos decorați cu elemente în formă de spirală și pictați pe un fundal roșu aprins și flori de iris. Mi-am imaginat că pe lângă menirea de a înfrumuseța încăperea, aveau și rolul de a păzi și păstra sacralitatea acestui loc. În liniște am trecut apoi prin Coridorul Procesiunilor și am ajuns în propylonul sudic, o structură susținută de câteva coloane magnifice. Pe pereți se află replica unei fresce în care este redată o ceremonie unde mai mulți tineri duc în mână diferite vase rituale, urmați de alți tineri cântând la diverse instrumente muzicale.

2 Grifonul este o creatură hibridă cu trup de leu, cap și aripi de vultur. Având în vedere că leul este considerat regele animalelor și vulturul regele păsărilor (cel ce vede de sus), combinația celor doi ne face să ne imaginăm un animal maiestuos și puternic.

Delfini

Megaronul reginei, palatul Cnossos

Foto: Alexandra Stancu, Noua Acropolă

Trecând din nou prin curtea interioară, am intrat în aripa estică, unde au fost odată apartamentele regale. Am ajuns într-o încăpere susținută de câteva coloane impresionante care au supraviețuit timpului, apoi am intrat printr-un coridor lung, care m-a dus la cea mai mare sală a palatului, denumită *sala securii cu lamă dublă*, datorită acestui simbol sacru care este sculptat pe pereții încăperii. De aici am intrat într-un pasaj îngust care leagă sala cu Megaronul Reginei, unde am admirat o frumoasă frescă restaurată și încadrată de motive corale, în care sunt redați delfini stilizați unduindu-se în mare, alături de alți pești.

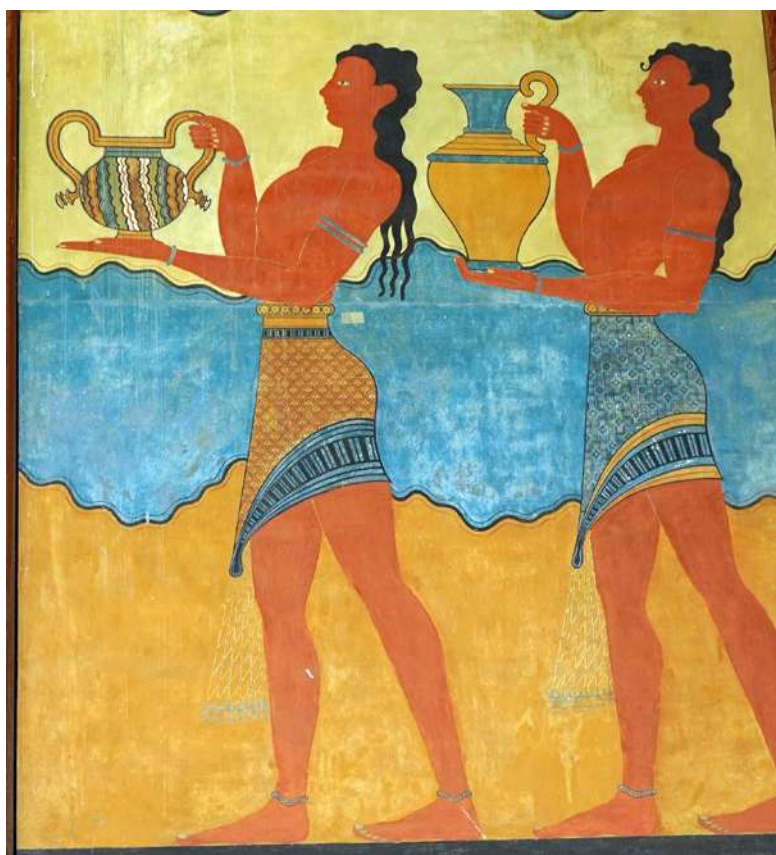
Aripa nordică adăpostește atelierile artisanale și meșteșugărești, precum și camerele de studiu, multe magazine și încăperi auxiliare pentru depozitare, rezerve pentru apă și un sistem ingenios de pompare a acesteia.

Nici nu e de mirare că o astfel de construcție complexă a inspirat unul dintre cele mai cunoscute mituri grecești legate de Creta, mitul labirintului. Acesta ni-l prezintă pe Zeus sub forma unui taur, care o răpește pe frumoasa Europa, fata regelui Feniciei, și o aduce în Creta. Din legătura celor doi, s-au născut trei copii, Minos, Radamante și Sarpedeon. La maturitate, Minos revendică tronul Cretei și pentru a-și dovedi originea cerească îl roagă pe unchiul său, Poseidon, să-i dea un semn divin. Acesta îi trimite din spuma mării un frumos taur alb, cu condiția să-l jertfească în cinstea lui. Dar Minos nu își respectă promisiunea

și păstrează taurul pentru el. Poseidon se va răzbuna, făcând-o pe soția lui Minos, Pasifae, să se îndrăgostească de taurul alb, iar apoi să dea naștere unei creaturi cu trup omenesc, dar cu cap și coadă de taur, care va fi numită minotaur. Disperat, Minos îl roagă pe faimosul arhitect

Tineri purtând vase ritualice

Foto: Alexandra Stancu, Noua Acropolă

Dedal să construiască un labirint în care să ascundă această creatură. Periodic erau aduși în labirint 7 băieți și 7 fete, care negăsind ieșirea, cădeau pradă minotaurului și erau devorați. La un moment dat, Tezeu cunoscutul erou atenian, auzind de nedreptatea înfăptuită prin sacrificarea atâtor tineri, se oferă voluntar să intre în labirint. Însă nu intră cu mâinile goale, ci ia cu el o secure (simbol pentru voință), cu ajutorul căreia va înfrânge minotaurul, și un ghem (simbol pentru inteligență), pe care îl desfășoară în urma sa, pentru a găsi ieșirea din labirint.

Mitul labirintului ne vorbește despre drumul pe care fiecare dintre noi trebuie să-l parcurgă spre propriul centru. În labirint sunt multe drumuri care se înfundă, cărări care nu duc nicăieri și noi ne putem învârti o viață prin el fără să întrevădem un sens, o finalitate. Minotaurul poate reprezenta partea noastră inferioară, ignoranța, incertitudinea, îndoiala, grijile și fricile noastre. Atunci când devenim conștienți de propriul labirint și decidem să intrăm în el, asemenea eroului Tezeu, trebuie să fim pregătiți să luptăm cu minotaurul și să fim suficient de puternici să-l înfrângem, dar să și găsim apoi ieșirea din labirint. Iar pentru asta avem la îndemână virtuțile, precum curajul, voința, perseverența și inteligența⁽⁴⁾.

Elemente de cult

Pentru a înțelege mai bine cultul civilizației minoice, am dedicat următoarea zi muzeului de arheologie din

Securi cu două tăișuri
Muzeul de Arheologie din Heraklion
Foto: Alexandra Stancu, Noua Acropolă

Stăpâna animalelor
Muzeul de arheologie din Heraklion
Foto: Alexandra Stancu, Noua Acropolă

Heraklion, muzeu care găzduiește majoritatea artefactelor descoperite aici de-a lungul timpului, cele mai multe dintre acestea fiind excavate din Cnossos. Mergând prin încăperile muzeului, am avut impresia că multe dintre obiecte și reprezentări sunt precum un imn închinat Zeiței-Mamă și implicit Naturii. Este cunoscut faptul că majoritatea religiilor agrare au în centrul panteonului Zeița-Mamă, care simbolizează fertilitatea Pământului, dând naștere și întreținând toate formele Vieții. Este cunoscută relația zeiței cu evenimentele majore din comunități, precum nașterea, maternitatea, cultivarea și regenerarea solului. Mi-au atras atenția două frumoase statuete feminine, îmbrăcate cu haine elegante, cu bustul dezgolit și cu șerpi în mână și pe corp, reprezentând aspectul htonic al zeiței, asociat cu locul misterios unde germinează semințele vieții.

Cultul cuprinde practici magice bazate pe modul în care vechii cretani se raportau la lucrurile din jur, la Univers și la Divinitate. Practicile magice se desfășurau atât în natură (peșteri, altare în aer liber), cât și în sanctuarele din interiorul palatelor sau locuințelor, unde se regăsesc acum multe obiecte cu rol ceremonial, cum ar fi vasele lustrale sau în unele încăperi, chiar bazine mari pentru purificare. Simbolurile făceau parte din viața de zi cu zi și îi ajutau să se raporteze la o lume transcendentă, iar prin practicarea acestor ritualuri se încerca crearea unor punți între această lume și cea profană. Unul dintre cele

Prințul Crinilor

Foto: Alexandra Stancu, Noua Acropolă

mai importante simboluri minoice este securea cu lamă dublă sau labrisul, care este des întâlnit pe obiectele de cult și în reprezentările artistice. Una dintre interpretările acestui simbol este aceea a unei luni în creștere și a uneia în descreștere puse spate în spate, simbolizând astfel puterea creatoare, dar și pe cea distructivă a Zeiței-Mamă⁽²⁾. De multe ori labrisul este reprezentat între coarnele unui taur, un alt simbol foarte important pentru cretani. Taurul sacru are o simbolistică complexă, fiind atât un animal lunar asociat ritualurilor fecundității, cât și un animal solar reprezentând forța creatoare care pune lucrurile în mișcare. Îl întâlnim în diferite picturi murale, sigilii, vase ritualice, statuete, de multe ori reprezentat doar prin coarnele sale, amplasate pe altare.

Într-una dintre încăperi, am văzut și singurul sarcofag pictat găsit în Hagia Triada și datat din anul 1400 î.Hr. Ritualul de înmormântare implică sacrificiul unui taur, invocarea sufletului celui decedat și existența darurilor pentru călătoria în lumea de dincolo. Este surprins un bărbat cântând la o liră cu șapte corzi, aceasta fiind și cea mai veche atestare a acestui instrument pe teritoriile grecești. Știm

astăzi că muzica a jucat un rol important în viața de zi cu zi, întrucât s-au descoperit multe rămășițe de instrumente muzicale, precum fluietul aulos, lira, harpa, cimbălul și sistrul. Pictura, prin diversitatea culorilor și prin figurile senine ale oamenilor, parcă descrie o sărbătoare. Cretanii se pare că înțelegeau și acceptau moartea ca pe o parte a Vieții Unice.

Arta – frumusețe, vitalitate și culoare

În artă minoică se reflectă conexiunea dintre om și natură, iar expresia artistică captează vibrația Vieții, simetria, varietatea și sensibilitatea Naturii. Din fericire, o parte dintre frescele ce acopereau pereții palatelor au supraviețuit timpului și mi-au permis să îmi imaginez o viață de curte bogată și vivace, în care oamenii experimentau bucuria de a trăi în comuniune cu Natura și cu divinitățile care o însuflețesc. Artiștii și-au găsit inspirația în lumea animală și lumea vegetală, pictând peisaje cu o vegetație luxuriantă și animale exotice. Totodată, ei au încercat să surprindă mișcarea sub diferite forme, redând scene animate cu acrobați și animale marine unduindu-se. Unele fresce au fost realizate în relief, în special cele care redau personaje importante sau animale sacre, precum taurul și grifonul. O altă caracteristică artistică este veselia culorilor și contrastele puternice dar frumos armonizate, care dau picturii prospețime și spontaneitate, cum ar fi de exemplu un albastru intens pe fond roșu aprins. Cele mai reprezentative picturi sunt:

Dans cu tauri – 1400 î.Hr. este o frescă plină de dinamism și mișcare; în centru se află un taur plin de forță înconjurat de trei acrobați. Având în vedere că aceste personaje par a fi destul de tinere, se poate interpreta această scenă ca un ritual de trecere de la copilărie la maturitate.

Prințul Crinilor – 1550 î.Hr., o frescă în care este redat un tânăr cu talia subțire, care are pe cap o coroană de crini și pene de păun, iar la gât poartă un colier cu crini aurii. Se poate observa din poziția personajului influența artei egiptene, ochiul care este văzut din față, iar chipul figurat din profil.

Talentul artiștilor este vizibil și în sculptură și ceramică. Am admirat un cap de taur realizat dintr-o bucată de piatră, steatit, sub forma unui vas ritualic folosit pentru a bea sau a vărsa un lichid în cadrul libațiilor. Este remarcabil felul în care a fost sculptat, stilizat foarte realist: ochiul taurului, realizat din lentile de cristal cu irisul pictat cu negru, pupila roșie înconjurată cu alb și marginea ochiului încrustată cu jasp, avea o privire sălbatică. Părul taurului este sculptat cu incizii superficiale și acoperite cu praf de piatră albă, iar partea de sus este stilizată cu cârlionți și o spirală în frunte. De asemenea, se remarcă stilul decorativ al ceramicii Camares, având o formă elegantă, cu motive policrome și pline de mișcare, rozete, spirale, cercuri, dar și animale pictate armonios cu galben, roșu și alb pe un fundal negru.

Phaistos

În ultimele zile am vizitat sudul insulei, în principal ruinele palatului Phaistos, unde a fost găsit faimosul disc care a devenit un fel de logo pentru turiști. Îl regăsim imprimat pe multe materiale publicitare, haine, diferite obiecte și bijuterii. Însă scopul și semnificația acestuia nu au fost descifrate până în prezent și rămâne una dintre cele mai interesante enigme ale arheologiei moderne. Discul a fost descoperit în 1908 de către arheologul italian Luigi Pernier și a fost datat în al doilea mileniu î.Hr. Cuprinde 241 de semne dintre care 45 sunt distincte, și este realizat prin presarea unor sigilii pe un disc de argilă arsă, în sensul acelor de ceasornic, formând o spirală spre centru. Semnele sunt inspirate din viața de zi cu zi (copil, om în mișcare, cap de om cu creastă, săgeată, arc, pisică, porumbel, vultur, albină etc.). Repetarea anumitor combinații de semne sub forma unui refren ne indică faptul că poate fi vorba despre un imn religios sau un text magic.

Cele două săptămâni de concediu s-au scurs prea repede. Cred că este foarte important să reușim să valorificăm călătoriile noastre îmbogățindu-ne cunoștințele și lărgindu-ne orizonturile și sunt recunoscătoare pentru oportunitatea de a descoperi o lume de mult apusă, dar care rămâne într-un fel vie, deoarece a reușit prin arta și spiritualitatea sa să capteze arhetipuri eterne și să inspire civilizațiile care au urmat. Lume ce continuă să ne uimească și în zilele noastre prin armonia, frumusețea și miturile pe care le-a creat. 🌀

Discul din Phaistos
Foto: Alexandra Stancu, Noua Acropolă

Note bibliografice

- [1] Davaras, Costis – *Knossos and the Heraklion Museum*, editura Hannibal Publishing House, Atena, 2018
- [2] Graves, Robert – *Miturile Greciei Antice*, trad. Ciprian Siulea, editura Polirom, Iași, 2018
- [3] Vasilakis, Andonis – *Minoan Crete – from myth to history*, editura Adam Editions, Heraklion, 1999
- [4] *Le labyrinthe* | Nouvelle Acropole Bibliothèque (acropolis.org) link accesat 15.01.2022

Dans cu tauri
Foto: Alexandra Stancu, Noua Acropolă

Artă și simboluri

Ganesha, zeul cu cap de elefant

Corina Munteanu

Ganesha, templul Ganapati Dham
Bahadurgarh, Haryana, India
Foto: Murtikar, Wikimedia Commons

„Mă închin domnului cu trompă curbată și corp uriaș strălucitor precum soarele. Mă închin Ție, Doamne, astfel încât toate acțiunile mele să fie mereu duse la capăt, fără obstacole.”

Aceasta este o faimoasă rugăciune sanscrită dedicată zeului Ganesha, unul dintre cei mai iubiți zei din panteonul hindus și în același timp, cel mai cunoscut în afara Indiei. Ganesha este Domnul Înțelepciunii, Stăpânul Începuturilor și Cel ce îndepărtează obstacolele atât materiale, cât și spirituale. Este și zeul Norocului, oferind prosperitate, avere și succes, iar într-un rol mai puțin cunoscut, Ganesha este și distrugătorul vanității, egoismului și mândriei. Ganesha este considerat fiul lui Shiva-distrugătorul și al lui Parvati-suprema energie, fiind cel mai important dintre zei și liderul tuturor ființelor, Ganapati. Ganesha este de asemenea zeul educației și al cunoașterii, iar pentru că se istorisește că el a scris Mahābhārata¹ (la dictarea lui Vyasa), este și zeul scriitorilor.

Datorită tuturor acestor atribute, Ganesha este venerat pe scară largă de toate castele și în toate părțile Indiei, indiferent de afilierea spirituale. Din secolul X, Ganesha a devenit principala divinitate a negustorilor care au plecat

¹ Mahābhārata este cel mai lung poem scris vreodată, fiind compus din 100.000 de śloka (sau 200.000 de versuri individuale). Deoarece scrierea de mână a celor două sute de mii de versuri ar fi fost imposibilă pentru capacitatea unui om, Vyasa, autorul epopeii, a căutat ajutorul unui zeu. Ganesha a răspuns afirmativ rugăminții lui Vyasa, dar i-a pus o condiție: îl ajută, dar, odată ce el, Ganesha, începe să scrie, va trebui să scrie întruna, fără pauză. Vyasa și-a dat seama că i-ar fi imposibil să povestească întreaga epopee fără să se oprească, deoarece trebuia să mănânce, să bea și să doarmă. Așa că i-a pus și el o condiție lui Ganesha: să scrie un vers dacă și numai dacă înțelege pe deplin sensul acestuia. Ganesha a fost de acord, iar povestea spune că Vyasa și-a complicat în mod intenționat versurile, astfel încât în timpul în care Ganesha se gândea la sensul anumitor versuri, Vyasa a putut să mănânce, să doarmă, să se odihnească și să gândească următoarele śloka.

din India pentru a face comerț, iar în perioadele următoare, mulți hinduși au migrat în alte țări și și-au luat cultura, inclusiv pe Ganesha, cu ei. Astfel, imaginea lui se regăsește pretutindeni, în multe forme diferite.

Există un număr mare de legende, mituri și povești legate de Ganesha și aspectul său, toate reflectând simbolismul bogat care îl însoțește. Spre deosebire de majoritatea zeilor hinduși, Ganesha are o imagine diferită în fiecare reprezentare, având totuși drept caracteristică comună capul de elefant, care simbolizează înțelepciune și dobândire de cunoștințe prin reflecție și ascultare, dar și putere, nu numai fizică, ci și mentală și spirituală. Elefanții sunt cei ce creează cărări în pădurile dese, cărări ce sunt urmate apoi de restul animalelor. De aceea Ganesha este numit și Ganapati, Domnul tuturor creaturilor și este venerat întotdeauna înainte de a porni ceva nou: când cineva dorește să înceapă un efort important și are nevoie de curaj pentru a-și învinge temerile și a depăși toate obstacolele, va invoca elefantul, sub aspectul lui Ganesha, ca Zeu al Cunoașterii și Distrugător al obstacolelor. ❀

Ganesha dansând
Reproducere www.atelieratena.ro
Sculptura originală provine din Bengalul de Nord, sec. XI d.Hr. și se află acum la Muzeul de Artă Asiatică din Berlin (Dahlem)
Foto: Noua Acropolă

Ganesha scrie Mahabharata
la dictarea lui Vyasa
Museum of Fine Arts, Boston
Foto: Wikimedia Commons

Templul lui Isis din Philae

Georgeta Iancso

Templul lui Isis din Philae
Foto: Noua Acropolă

Philae a fost o insulă aflată pe fluviul Nil, în zona Egiptului de Sus. Insula adăpostea mai multe monumente antice care în 1970, înainte ca Philae să fie inundată de apele lacului Nasser cu ocazia construcției barajului de la Asswan, au fost mutate pe Insula Agilkia din vecinătate, grație unui proiect UNESCO.

Conform miturilor, insula Philae a fost unul dintre cele 42 de locuri unde Seth a îngropat diferite părți ale lui Osiris, iar potrivit unei alte legende, insula a apărut odată cu manifestarea zeului Ra. În antichitate, insula era protejată de apele învolburate ale Nilului, fiind rezervată exclusiv pentru preoții templului.

Cel mai important monument de pe insulă era templul lui Isis, unul dintre templele Egiptului Antic restaurate în perioada domniilor ptolomaice și romane, ajuns până în epoca modernă în bună stare. Actualul templu, care integrează și construcții anterioare, din timpul Dinastiei 25, a fost ridicat de faraonul Noctanebo II, ultimul faraon de origine egipteană. Templul a fost mult timp loc de pelerinaj în onoarea lui Isis – Zeița Vindecării. În anul 537 Împăratul Iustinian a ordonat închiderea templului și transformarea sa în locaș de cult creștin.

Intrarea în templu este marcată de Primul Pilon (construcție masivă la monumente sau temple, de o parte și de alta a intrării) care duce în zona principală. Ușa de intrare are o înălțime de 18 m și a fost decorată cu basoreliefuluri. Pe partea din față a turnului de est se află un mare basorelief care îl prezintă pe Ptolemeu al XII-lea (gr. *Neos Dionysos*) care îi pedepsește pe dușmani. Pe basorelief apar și Isis, Horus și Hathor. Tot aici se remarcă și un alt basorelief de dimensiuni mari, cu Ptolemeu al XII-lea care prezintă coroanele Egiptului de Sus și de Jos lui Horus și lui Nephthys și aduce ofrandă de tămâie lui Horus și lui Harpocrates.

Urmează Curtea principală a templului, unde pe ambele laturi se află structuri înconjurată de coloane. La est se află o clădire cu încăperi destinate studiului.

Se intră apoi în Vestibulul cu coloane impresionante și proporții elegante. În nordul acestuia este o ușă care duce la pasajul interior din jurul templului.

O ușă din turnul de vest duce la Casa de nașteri, dedicată lui Hathor-Isis, în onoarea nașterii copilului Horus. Clădirea este înconjurată de coloane acoperite cu sculpturi și inscripții atribuite lui Ptolemeu al VIII-lea *Euergetes II*, Ptolemeu al XII-lea *Neos Dionysos*, împăraților Augustus și Tiberiu. Aici faraonii își legitimau dreptul lor divin de conducători, săvârșind rituri închinare lui Isis sub aspectul ei de mamă a zeului Horus. Potrivit simbolismului astronomic al vechilor egipteni, steaua Sirius este manifestarea cerească a zeiței Isis care, după legendă, ar fi scos lumea din starea animală prin introducerea instituției căsătoriei și învățând femeile să facă munci casnice. În ultima cameră a Casei de nașteri, pe pereți, apar scene din copilăria lui Horus reprezentat ca șoim în mlaștinile deltei Nilului și Isis care îl alăptează pe Horus în aceste mlaștini.

Templul lui Isis din Philae
Foto: Noua Acropolă

Intrarea în Templul interior se face printr-o poartă înaltă de 12 m, împodobită cu decorațiuni în relief care îl reprezintă pe *Neos Dionysos* aducând animale sacrificate drept ofrandă lui Horus și Hathor. Mai apar și Nephthis, Isis și Osiris. Vestibulul prin care se intră în templul interior are 8 coloane care formează prima cameră a zonei interioare a templului. Pe pereți se află inscripții copte și grecești cu descrierea modului în care templul a fost transformat în loc de cult creștin la începutul erei bizantine. Deasupra porții este o inscripție comemorativă a expediției arheologice trimise de Papa Grigore al XVI-lea în 1841. Reliefulurile vestibulului au rămas neterminate: este reprezentat zeul Horus alături de zeițele Nephthys, Isis și Seshat (zeița scrisului, cea care consemnează numele împăratului pe o frunză de palmier). Apar în reprezentare și zeul Thot, zeul aerului Shu și mormântul lui Osiris cu corpul lui purtat de un crocodil. Pe peretele din dreapta este un relief care ni-l prezintă pe zeul Nilului Hapi, care are un șarpe încolăcit în jurul corpului și toarnă apă în 2 recipiente aflate pe o stâncă unde s-a cuibărit un vultur. În dreapta este înfățișat sufletul lui Osiris, ca o pasăre sacră venerată de zeițele Hathor și Isis.

După o serie de anticamere flancate de camerele laterale, se ajunge la Sanctuarul (Casa lui Isis) din care a mai rămas doar baza din granit care susținea barca sacră ce purta imaginea lui Isis. Sanctuarul luminat de 2 ferestre mici, adăpostea altădată statuia din aur a lui Isis și barca ei rituală, obiecte care se află astăzi în muzeele din Paris și Florența.

În partea stânga a sanctuarului se află o ușă care duce la Poarta construită în timpul domniei Împăratului Hadrian și decorată cu reliefuluri ale cultului lui Osiris de împărații Hadrian, Marcus Aurelius și Lucius Verus. 6

The image shows the interior of the Temple of Karnak, featuring several large, cylindrical columns made of weathered stone. The columns are arranged in a row, supporting a heavy stone ceiling. The lighting is dramatic, with bright light coming from an opening on the right, casting long shadows across the stone surfaces. The overall atmosphere is ancient and monumental.

Coloanele egiptene și semnificațiile lor

Alina Mihaela Avătămăniței

Îți aduci aminte de ultima oară când ai fost într-o pădure? Imaginează-ți că ești din nou acolo. Doar că, în jurul tău nu sunt copaci. Ci coloane. Iar fiecare pare că atinge cerul. Și fiecare este atât de groasă încât nu reușești să o cuprinzi într-o îmbrățișare...

...așa s-ar putea descrie pe scurt prezența ta în Templul din Karnak, Egipt, unul dintre templele în care există cele mai impresionante și bine conservate coloane ale acestei mari civilizații antice.

Știm că în Grecia și în Roma Antică existau reguli bine stabilite în realizarea și sculptarea coloanelor. Poate îți aduci aminte din diferite contexte că aceste reguli sunt cunoscute astăzi datorită Renașterii, care le-a studiat și denumit „ordine”. Fiecare ordin transmitea ceva diferit – de exemplu, cel doric era asociat cu puterea, cel corintic era folosit pentru a transmite frumusețea⁽¹⁾, iar cel ionic reprezenta o combinație armonioasă între masculinitatea stilului doric și delicatețea stilului corintic⁽²⁾.

La fel și în Egiptul Antic, existau forme ornamentale diferite folosite în partea de sus a coloanelor. Majoritatea imitau cele mai răspândite plante din țara Nilului⁽³⁾. Astfel, avem forma lotus, forma palmier, cea cu papirusul în varianta sa închisă și cea cu papirusul în varianta deschisă. Fiecare formă avea o semnificație aparte, nu era doar o simplă copie a naturii. Papirusul, o plantă trainică, simboliza tinerețea și vigoarea⁽⁴⁾. Lotusul, un simbol prezent în multe culturi, reprezenta forța creatoare și (re)generarea, deoarece lotusul luptă cu mărul și cu masa de apă pentru a reuși să se înalțe până la suprafață, unde înflorește impresionant. Iar palmierul, în cultura egipteană, era un simbol al imortalității. Există și forma hathorică, singurul tip de coloană care reprezintă un chip, cel al zeiței solare Hathor. În mitologia egipteană, Hathor avea o mare varietate de roluri, exemplificând percepția generală asupra feminității și maternității. Guverna de asemenea nu numai lumea celor vii, dar și a celor morți.

Dacă mergem dincolo de scopul arhitectural pentru care erau folosite coloanele – acela de a oferi suport construcției⁽⁵⁾ – și dincolo de formele lor, ne întrebăm dacă nu există totuși o explicație pentru faptul că orice templu egiptean le conține în structura sa, poziționate în locuri anume.

Primul loc în care le întâlnești este curtea interioară. Coloanele înconjoară curtea și pe ele sunt redată în reliefuluri care erau odată colorate, diferite ipostaze ale vieții – cu întâmplările specifice, de la naștere la moarte, cu victorii și eșecuri deopotrivă⁽⁵⁾. Aici faraonul și sacerdoții realizau ritualul de purificare⁽⁶⁾, înainte de a continua deplasarea spre inima templului.

Din această curte interioară, mergi mai departe în sala intitulată „hipostilă”, cuvânt care la origine chiar înseamnă „sub stâlpi”⁽⁷⁾. Această sală reprezintă puntea dintre lumea materială și cea invizibilă, spirituală; trecerea de la viața cotidiană, rutinieră, cu probleme și plăceri trecătoare, la viața interioară, profundă, mereu bogată în virtuți

Templul Luxor
Foto: Noua Acropolă

atemporale. Deși coloanele erau impunătoare, camera de regulă era mică și retrasă. Mai mult, aici puteai vedea jocuri de lumini și umbre, care exprimau chiar dualitatea dintre exteriorul ființei umane și interiorul său⁽⁵⁾. Sursa acestui joc? Deschizăturile ingenios realizate în acoperiș, deloc puse la voia întâmplării, care permiteau razelor Soarelui să intre.

Așadar, atât printre coloanele înalte din Karnak, cât și printre coloanele celorlalte temple frumoase și misterioase ale Egiptului, treceau vechii sacerdoți și preoți. Mergeau în semiîntuneric, în liniște adâncă exterioară și, probabil, cu muzică interioară. Se îndreptau spre lăcașul sacru, locul cel mai tainic din templu.

Coloanele egiptene pot reprezenta invitația de a lăsa în curtea exterioară a ființei noastre toate grijile, problemele vieții, provocările cu care ne confruntăm, pentru a intra în profunzimea vieții noastre interioare. Aici, toate cele din exterior nu își au locul și vedem ce este cu adevărat cel mai important. Aici găsim propriile resurse care să ne ajute în viață. Ele se află în acel loc tainic din interiorul fiecăruia dintre noi.

Precum coloanele, putem și noi sta verticali, fermi, bine ancorați în pământ, bine orientați spre înălțimi celeste. 🌟

Note bibliografice

- [1] *How to read buildings. A crash course in architectural styles*, Carol Davidson Cragoe, editura Fourteenth Printing, 2018
- [2] <https://www.thoughtco.com/what-is-an-ionic-column-177515#:~:text=More%20slender%20and%20more%20ornate,to%20the%20earlier%20Doric%20order>, accesat 18 februarie 2022, ora 19:54
- [3] *Atlasul Egiptului Antic*, Editura Aquila 93, 1993
- [4] <https://www.britannica.com/topic/papyrus-column>, accesat 14 februarie, ora 20:00
- [5] Teba, Jorge Angel Livraga Rizzi, Editura Noua Acropolă, 2008
- [6] <https://www.noua-acropola.ro/arhitectura-sacra-3/pagina/37>, accesat 18 februarie, ora 20:24
- [7] <https://www.britannica.com/technology/hypostyle-hall>, accesat 15 februarie, ora 20:00

Florica Musicescu

(1887–1969)

Mara Pilat

Pianista Florica Musicescu și-a dedicat viața învățământului muzical, remarcându-se ca pedagog de excepție. Contribuția ei la întemeierea școlii românești de pian a fost însemnată. Datorită îndrumării ei s-au format și s-au afirmat o suită de pianiști, concertiști, dirijori, compozitori și profesori.

Munca ei poate fi mai bine apreciată dacă înțelegem care era stadiul pedagogiei muzicale din Țările Române în secolul XIX: „*lipsea tradiția, climatul necesar, lipseau măestrrii cu experiență și prestigiu; în opinia publică arta deținea un loc mărginaș, iar muzicianul aparținea în mod obligatoriu claselor de jos. Familiile de boieri, negustori sau intelectuali le ofereau copiilor lor o educație muzicală, dar nu concepeau ca aceștia să facă o carieră propriu-zisă de muzician, sinonimă pentru ei cu cea de lăutar.*”⁽²⁾

Florica Musicescu s-a născut pe data de 8 mai 1887, la Iași, în familia compozitorului Gavriil Musicescu (profesor, dirijor, muzicolog, teoretician, publicist). A fost cea mai mică dintre cele trei fiice ale familiei, toate surorile primind educație muzicală.

După primii ani de formare la Conservatorul din Iași, a fost trimisă să-și continue studiile la Leipzig (între anii 1908–1911), asistând la cursuri, dar fără a da examene. Izbucnirea Primului Război Mondial a determinat-o să se întoarcă în țară. În timpul conflagrației a îmbrăcat uniforma albă a surorilor de caritate și a lucrat în spitale, îngrijind răniții. În acea perioadă, în cercurile muzicale ale orașului Iași, l-a cunoscut pe George Enescu, împreună cu care a avut ocazia de a cânta, fie acompaniindu-l, fie interpretând împreună la patru mâini.

La vârsta de 22 de ani a suferit o nevrită cronică (o crampă neuromusculară) care i-a afectat ambele brațe. Astfel s-a închis perspectiva unei cariere solistice. Aflată în imposibilitatea de a susține concerte, s-a dedicat pedagogiei muzicale. În calitate de profesor, propria experiență a determinat-o să fie foarte atentă ca elevii ei să nu sufere, la rândul lor, de crampe profesionale.

În anul 1921 a ocupat postul de profesor la catedra de pian a *Academiei de Muzică și Artă dramatică* din București (care mai târziu va deveni *Conservatorul Ciprian Porumbescu*). Aici a avut o îndelungată carieră, de peste patru decenii, până la finalul vieții, în anul 1969.

În anul 1931 a fost invitată să dea lecții de pian prințului moștenitor Mihai, lecții care au durat până în anul 1940, încheindu-se odată cu venirea la putere a regimului Antonescu. Această încredere a casei regale i-a adus sancțiuni în perioada comunistă, fiind înlăturată temporar de la catedra de muzică.

De-a lungul timpului, mulți tineri au studiat la clasa Musicescu, susținându-se astfel afirmația că a creat o adevărată școală pianistică: Dinu Lipatti, Mândru Katz, Corneliu Gheorghiu, Radu Lupu, Maria Fotino, Hilda Jerea, Constantin Silvestri și mulți alții.

Este de menționat că, deși Florica Musicescu nu a absolvit nicio școală de muzică, a avut o influență puternică

Florica Musicescu
București, 1964

Fotografie cu dedicație către pianista Svetla Protich
Foto: Mikimilano, Wikimedia Commons

asupra pedagogiei pianistice. Nu a redactat niciodată vreun referat, vreun studiu sau vreun material didactic care să apară sub semnătura sa și nici nu a susținut concerte publice în calitate de solistă. În ciuda acestui fapt, a fost invitată în numeroase jurii de selecție pentru competiții, festivaluri, concursuri: „*A fost membra juriului de pian a Concursului Internațional George Enescu de la prima ediție din 1958 și până în preajma decesului. De asemenea, a fost membră în juriile marilor concursuri de la Moscova – Ceaikovski, Varșovia – Chopin, Budapesta – Bartók, Liszt, Zwickau – Schumann.*”⁽¹⁾

Ce anume a caracterizat-o în calitate de profesoară de pian? O vocație pentru muzică, o intuiție muzicală excepțională și o tenacitate de a învăța ca autodidactă. Mărturiile elevilor ei sunt deseori contradictorii, unii fiind profund recunoscători, alții condamnând metodele dure, autoritare, de predare. Florica Musicescu însăși a afirmat: „*Toată viața mi-am iubit elevii cu o dragoste aspră.*”⁽¹⁾

Dinu Lipatti și-a exprimat deseori, în declarații publice, recunoștința pentru profesoara sa: „*Florica Musicescu este departe de a fi o virtuoză, dar este cea mai bună profesoară pe care am cunoscut-o și ei îi datorez totul. Am avut mulți*

Dinu Lipatti și familia sa, alături de Florica Musicescu, 1937
Foto: dinulipatti.org

alți profesori ulterior; am fost elevul lui Alfred Cortot, dar știu, și nu voi uita vreodată, tot ce îi datorez Floricăi Musicescu, care m-a ținut sub tutela ei autoritară timp de atâția ani”, mărturisește pianistul într-un interviu.⁽²⁾

Pianistul Albert Guttman (1937–2007) notează: „ceea ce impresiona deosebit la lecțiile domnișoarei Musicescu era totala și nemaiîntâlnita dăruire cu care lucra cu elevii, interesul și pasiunea pe care le pune în lecție, mergând până acolo încât această lecție era pentru ea o necesitate vitală, rațiunea de a trăi.”⁽³⁾

Chiar și după terminarea studiilor, foștii elevi au frecventat-o cu aceeași fidelitate. Pianistul Corneliu Gheorghe își amintește: „Chiar după ce terminasem studiile la Conservator și ne desfășuram propriile noastre cariere de concertiști, ne duceam toți să cerem sfaturi Domnișoarei. Susținerea ei se prelunga până la cel mai infim detaliu în studierea pieselor pentru concertul ce urma. Ședințele de lucru se țineau la dânsa acasă, în micuțul apartament de două camere, și nu accepta niciodată vreun onorariu.”⁽²⁾

Muzicianul Paul Dan (1944–) afirmă: „Firește, îmi era teamă de dânsa, mă impresiona vocea ei adâncă și îi cunoșteam (vai!) exploziile de furie. Cred că aceste proverbiale muștrări proveneau de fapt dintr-un profund respect față de creația compozitorilor. Ea nu suporta ca pianistul să jignească muzica; se simțea ea însăși jignită. Cred că aici trebuie căutate explicațiile durității pe care o manifesta uneori

Radu Lupu (1945–2022)

Hanovra, 2012

Foto: Reinhold Möller, Wikimedia Commons

în timpul lecțiilor, care însă nu știrbea cu nimic imensa valoare a pedagogiei sale (...). Prin magistralele interpretări ale lui Dinu Lipatti, concepțiile estetice ale acestei mari profesoare au pornit în întreaga lume”.⁽²⁾

Subliniind faptul că majoritatea tinerilor pianiști nu acordă suficientă importanță studierii cerebrale a textului muzical, Florica Musicescu declara:

„Esențialul este să-l înveți pe pianist cum să studieze, nu cum să cânte perfect.”

„Muzica fiind prin excelență un mijloc de exprimare a sentimentelor umane, de redare a vieții, spiritul rafinat al interpretului, personalitatea lui artistică trebuie să se impună în redarea specificului creației unui compozitor, al unei epoci. În cazul în care interpretul este lipsit de cultură, mesajul artistic, chiar dacă este prezentat perfect va rămâne neconvincător, va părea convențional și inutil.”⁽⁴⁾

Florica Musicescu a primit numeroase distincții de-a lungul anilor, dovadă a aprecierii de care s-a bucurat: *Medalia Muncii* (1949), *Ordinul Muncii cl. a II-a* (1954), *Ordinul Muncii cl. I* (1957), titlul de *Artist Emerit* (1955) și cel de *Profesor emerit* (1962).

Însă mai grăitoare sunt mărturiile celor pe care i-a educat și format ca muzicieni: „Nimeni nu poate uita modestia și simplitatea față de muzică, de oameni, dragostea pe care ne-o insufla față de frumos, ordine și logică, nu numai în munca de desăvârșire artistică, dar și ca deziderate de prim ordin ale oricărei activități spirituale. Cultura, cinstea și tinerețea spiritului ei, dar și conștiința și probitatea ei profesională constituiau pentru noi exemplul viu a ceea ce trebuie să fie un om, un pedagog și un artist.”⁽⁵⁾

Portretul compozitorului Gavriil Musicescu (1847–1903)
Fotografie de Nestor Heck din Iași,
aflată la Biblioteca Națională a României
Foto: Mvelam, Wikimedia Commons

Florica Musicescu
Conservatorul de muzică din Leipzig, 1907
Foto: Cooperpair, Wikimedia Commons

Note bibliografice

- [1] Coman, Lavinia, *Revista Muzica*, nr. 1 din 2020
- [2] Paladi, Marta, *O istorie a pedagogiei pianistice în România secolului XX. Florica Musicescu, întemeietor de școală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2012
- [3] Albert Guttman, *O mare profesoară: Florica Musicescu*, articol publicat în revista *Orfeu*, nr 5,6, 1969.
- [4] *Interviu cu Florica Musicescu* publicat în *Revista Viața Studențească*, nr 7, 1964–1965
- [5] Viorica Zorzor ș.a., *Florica Musicescu, personalitate reprezentativă a școlii pianistice românești*, comunicare în cadrul Sesiunii Științifice a Conservatorului, 1969

Coperta 4: Astrolab iranian de alamă
Foto: Jacopo188, Wikimedia Commons

Toate lucrurile sunt parte din Univers și
Universul este parte din toate lucrurile:
noi în el, și el în noi; astfel totul se
combină într-o unitate perfectă.

— Giordano Bruno

